

KOKKUVÕTE

ALAMPALGA MÕJU TÖÖHÕIVELE EESTIS

Birgit Hänilane

Antud töö eesmärgiks on uurida, milline on 2013 – 2016. aasta alampalga tõstmise mõju tööhõivele või kui üldse leidub mingit mõju. Samuti kas tulemuste põhjal võib öelda, kumb teooria kirjeldab paremini Eesti töajõuturgu – monopson või konkurentsivõimeline. Uurimisküsimused on aktuaalsed, kuna viimase nelja aasta jooksul on alampalk kasvanud kiiremini kui keskmine nominaal palk. Hetkel on alampalga ja mediaani suhe 50 protsenti, kuid ametiühingud on võtnud eesmärgiks tõsta alampalka seni kuni see moodustab 60 protsenti mediaanist. Seega tulevikus mõjutab alampalk suuremat osa töötajaskonnast ja kuna suurem osa on sellest mõjutatud, siis seda tõenäolisem on, et mõju tööhõivele on rohkem negatiivsem. Madalalpalgaliste osatähtsus on Eestis peaaegu üks neljandik, mis on juba üks suuremaid Euroopas.

Esimeses peatükis on välja toodud teoreetiline osa ja aktuaalsemad uurimustulemused alampalkade mõjust tööhõivele. Samuti traditsioonilise konkurentsivõimelise töajõuturu ja monopsoni erinevus. Vastavalt traditsioonilisele konkurentsivõimelisele teorialle, kui alampalka tõstetakse, siis see mõjutab tööhõivet negatiivselt, kuna tööandja eelistab töajõukulude tõusu korvata kapitali asendamise arvelt. Kuna kapitali asendamine võtab aega, siis oleks hea vaadata nii lühi- kui pikaajalist alampalga muutuse mõju. Kuid kuna Töajõu-uuring on osaliselt paneelandmestik, igat isikut uuritakse kahes järjestikus kvartalis ja uuesti järgmisel aastal samades kvartalites, siis nende andmete põhjal on võimalik hinnata ainult lühiajalist mõju.

Viimase aja kirjanduses ei ole jõutud ühisele tulemusele, kas alampalk tõstab või alandab tööhõivet. Seetõttu küsimus alampalga mõjust jääb majanduslikult vastuoluliseks. Kuigi rohkem on jõutud järeldusele, et alampalga tõstmisel on pigem väike või neutraalne mõju tööhõivele. Enamus viimase aja uuringuid on kasutanud tööhõive mõju hindamisel DiD lähenemist, kus võrreldakse sihtgruppi kontrollgrupiga enne ja pärast poliitika muutust.

Teises peatükis on toodud Eesti tööjõuturu ülevaade, alampalga ning keskmise nominaalpalga muutused läbi aegade. Samuti Eesti alampalga ning madalapalgaliste võrdlus teiste Euroopa Liidu riikidega. Kolmas peatükk kirjeldab kasutatud metoodikat ning välja on toodud andmete kirjeldus. Autor kasutab kahte ökonomeetrilist mudelit – *probit*-regressioon analüüsi kasutatakse, et hinnata, kas peale alampalga tõusu on töötaja endiselt aktiivne tööjõuturul ning DiD mudelit, et võrrelda marginaalsete mõjude erinevust peale alampalga tõusu.

Ennem ökonomeetrilise mudeli empiirilist analüüsi, võttes arvesse Eesti tööjõuturu ja sarnase kirjanduse antud teemal, leiab autor vajalikuks leida vastused järgnevatele küsimustele:

- 1) Kas alampalk on efektiivne tööjõuturu institutsioon aitamaks madala palgalisi?
- 2) Kas viimase nelja aasta kiirel alampalga tõusul on negatiivne mõju tööhõivele või kas üldse on seal mingi mõju?
- 3) Kas geograafiline mõõde on oluline?

Ökonomeetrilise mudeli analüüs on põhiliselt binaarsete andmete põhjal (vallandatud/mitte vallandatud), kuid samuti sisaldab mudel ka sotsiaal-demograafilisi andmeid, nagu näiteks vanus, rahvus, laste arv alla 18. aasta, ametiala, sektor, haridus, sugu jne. Kuna sõltuv muutuja on binaarne, siis autor kasutab *probit*-regressioon analüüsi ja et paremini tõlgendada tulemusi on arvutatud ka marginaalsed efektid. Marginaalsed efektid näitavad sõltuva muutuja muutust ühe ühiku võrra. Robustsuse testimiseks kasutab autor ka teist mõju hindamise meetodit – DiD lähenemist – millega võrreldakse tööturule jäämise võimalikkuste erinevust peale alampalga tõstmist.

Vastavalt mõlema ökonomeetrilise mudeli tulemustele võib öelda, et autor toetab eelnevat uurimustöö tulemust, mis on tehtud Eesti kohta. Kiirel alampalga tõusul on negatiivne mõju tööhõivele. Mõju on statistiliselt oluline ainult sellele grupile, kes on otseselt mõjutatud alampalga tõusust – grupp 2 – ja grupp 4. Grupis 2 on töötajad, kelle netopalk on hetkel kehtiva alampalga ja uue alampalga vahel ning grupis 4 on töötajad, kelle palk on peale alampalga tõusu 1.4 korda suurem ja 1.8 korda väiksem uuest alampalgast.

Kuna nominaalpalk ning tööhõive määr varieerub märkimisväärselt piirkonniti, siis autor on hinnanud mõju sama *probit*-regressioon mudeliga ka piirkondadele väljaspool Harju maakonda. Tulemused kinnitavad, et alampalga tõusul on negatiivne oluline mõju väljaspool Harju piirkonda ainult sihtgrupis – grupp 2. Haavatavatele gruppidele – madalalt tasustatud ametikohtadele, sektoritele, naistele ei leidnud autor statistiliselt olulist mõju. Kui naistel on

alla 18. aastaseid lapsi, siis mõjutas see nende tööle jäämist negatiivselt, samas kui meestele oli mõju positiivne.

Edaspidisteks analüüsideks soovitab autor kasutada andmeallikana Töötamise registrit, mis käivitus 2014. aastast. Register annab täpsema hinnangu kogu tööealise rahvastiku kohta, kes on tööga hõivatud ning võimaldab hinnata, kas nad on säilitanud töökoha peale alampalga tõusu. Samuti võimaldab register hinnata pikaajalist mõju. Teine soovitus oleks hinnata struktuurseid muutusi tööhõivele, nagu Tööhõivereform ehk vähenenud töövõimega inimeste tööturule aitamine, mis käivitus 2016. aastast. See annaks parema informatsiooni, kas tööhõive tõus võib osaliselt olla tingitud sellest. Samuti on valitsus seadnud eesmärgiks riigiasutuste välja kolimise Tallinnast, mis võiks ka olla sisendiks edaspidistele analüüsidele, kuna loob uusi töökohti väljaspool Harju maakonda.